

Despre Lucian Blaga

Personalitate marcanta a culturii interbelice, Lucian Blaga, filosof, scriitor, profesor universitar, va marca perioada respectiva prin elemente de originalitate compatibile cu inscrierea in universalitate.

Intrat in viata la 9 mai 1895, in satul Lancram, din judetul Alba, Lucian Blaga va porni in marea trecere la 6 mai 1961, fiind inmormantat tot in ziua de 9 mai, in cimitirul din Lancram, langa Sebes, ramanand definitiv in comuniune cu spatiul pe care l-a iubit si despre care va marturisi in poezia 9 mai 1895: "Sat al meu, ce porti in nume/ sunetele lacrimiei,/ la chemari adanci de nume/ in cea noapte te-am ales/ ca prag de lume/ si poteca patimei.// Spre tine cine m-a-ndrumat/ din strafund de veac,/ in tine cine m-a chemat/ fie binecuvantat,/ sat de lacrimi fara leac."

Dupa studiile din tara - Sebes, Brasov, Sibiu -, urmeaza cursurile Universitatii din Viena, unde studiaza filo-sofia si isi ia doctoratul.

Diplomat la legatiile tarii din Varsovia, Praga, Berna, Viena, Lisabona; profesor universitar la Cluj; redactor la unele ziare ale vremii; membru al Academiei Romane in anul 1936. In 1937 rosteste discursul de receptie intitulat Elogiu satului romanesc.

Activitatea sa reprezinta domenii largi ale poeziei, filo-sofiei, dramaturgiei, esteticii, memorialisticii, prozei.

Volume de versuri: Poemele luminii (1919); Pasii profetului (1921); In marea trecere (1924); Lauda somnului (1929); La cumpana apelor (1933); La curtile dorului (1938); Nebanuitele trepte (1943). Postum a aparut volumul de Poezii (1962), cuprinzand ciclurile: Mirabila samanta, Vara de noiembrie, Stihuiorul, Varsta de fier, Cantecul focului, Corabii de cenusa, Ce aude unicornul.

Aforisme: Pietre pentru templul meu (1919); Discobol; Elanul insulei.

Memorialistica: Hronicul si cantecul varstelor.

Dramaturgie: Zamolxe, mister pagan (1921); Tulburarea apelor (1923); Daria; Fapta; Ivanca; Invierea (1925); Mesterul Manole (1927); Cruciada copiilor (1930); Avram Iancu (1934); Arca lui Noe (1944) si postum Anton Pann (1964).

Romane: Luntrea lui Caron - postum (1990).

Alte lucrari: Gandirea romaneasca in Transilvania in secolul al XVIII-lea (1966); Antologie de poezie populara (1966).

Traduceri: Din lirica universala (Faust de Goethe, Lessing); Din lirica engleza.

Opera filosofica: patru trilogii - a cunoasterii, a culturii, a valorilor si cosmologica (neterminata); eseuri.

Caracterizand personalitatea lui Lucian Blaga, Pompiliu Constantinescu avea sa remarce faptul ca

in cultura romana influentele "cugetarii germane" aveau sa-si gaseasca rezonanta deplina la Titu Maiorescu si Lucian Blaga.

"In generatia criticismului din veacul trecut, cel dintai cap sistematic si cu prestigiu de directiva, Titu Maiorescu, a aplicat cu o disciplina interioara latina, dar cu o ideologie si o tehnica germana, o vedere filosofica asupra unui moment glorios din evolutia culturii romane. La un inceput de literatura originala', cand ne lipseau criteriile fundamentale de disociere a domeniilor de creatie si de judecare a lor, sensul activitatii maioresciene este destul de adanc si de organic.

In domeniul estetic, maestrul sai de capetenie, Hegel si Schopenhauer, i-au dat elemente de orientare, pe baza si la nivelul unui contemporan europenism.

Cu o aplicatie mai restransa, dar cu o reala competenta, dl. Blaga se poate spune ca reprezinta un al doilea moment intens de influenta a filosofiei germane in cultura noastra."

PREOCUPĂRI TEORETICE

"Sunt fiu de preot - marturisea Lucian Blaga, in discursul sau de intrare in Academia Romana din 1937, Elogiu satului romanesc - toata copilaria, o fantastic de lunga copilarie, adolescenta, intaia tinerețe pana la varsta de douazeci si atatia de ani, le-am petrecut cu intreruperi impuse de nomadismul sezonier al scolarului la sat, sau in nemijlocita apropiere, in orice caz in necurmat contact cu satul natal. (...) Copilaria mi se pare singura poarta deschisa spre metafizica satului, spre acea stranie si fireasca in acelasi timp metafizica vie, adapostita in inimile care bat sub acoperisurile de paie si oglindita in fetele bantuite de soarta, dar cu ochii atarnati de cer. Mi-aduc aminte: vedeam satul asezat inadins in jurul bisericii si al cimitirului, adica in jurul lui Dumnezeu si al mortilor. (...) Localizam pe Dumnezeu in spatiul ritual de dupa iconostas, de unde il presimteam iradiind in lume. Nu era aceasta o poveste ce mi s-a spus ca multe altele, ci o credinta de neclintit. Faceam o transanta deosebire intre "povestea -poveste" si "povestea - adevarata". (...) A trai la oras inseamna a trai in cadrul fragmentar si in limitele impuse la fiecare pas de randuielile civilizatiei. A trai la sat inseamna a trai in zaristea cosmica si in constiinta colectiva a fiilor sai, un fel de centru al lumii, cum optic fiecare om se plaseaza pe sine de asemenea in centrul lumii. (...) Faptele si intamplarile se prelungesc pentru omul de la sat intr-o imaginatie mitica permanent disponibila. Nimic mai prompt decat reactiunea mitica a sateanului. Or, mitul implica intotdeauna semnificatii liniare si prin aceasta o raportare la intregul unei lumi. (...) Nu e mai putin adevarat insa ca, in toate tinuturile romanesti, mai poti sa gasesti si astazi sate care amintesc ca structura sufleteasca satul-idee. Satul-idee este satul care se socoteste pe sine insusi "centrul lumii", si care traieste in orizonturi cosmice, prelungindu-se in mii. (...) Satele nu tin sa se conformeze toate la randuielile unuia singur, in port, in obiceiuri, in cantec, fiecare sat tine la autonomia si la aureola sa. (...) Satul e atemporal.

Constiinta surda, mocnind sub spuza grijilor si a incercarilor de tot soiul, constiinta de a fi o lume pentru sine a dat satului romanesc in cursul multelor secole foarte miscate acea tarie fara pereche de a boicota istoria, daca nu altfel, cel putin cu imperturbabila sa indiferenta. Boicotul instinctiv se

ridica impotriva istoriei, ce se facea din partea strainilor in preajma noastra. Mandria satului de a se gasi in centrul lumii si al unui destin ne-a mentinut si ne-a salvat ca popor peste veacurile de noroc. Satul nu s-a lasat ispitit si atras in "istoria" facuta de altii peste capul nostru. El s-a pastrat feciorelnic neatins in autonomia saraciei si a mitologiei sale, pentru vremuri cand va putea sa devina temelia sigura a unei autentice istorii romanesti. (...) Fac elogiul satului romanesc, creatorul si pastratorul culturii populare, purtatorul matricei noastre stilistice. (...) Drept incheiere, sa mi se ingaduie sa dau expresie si unui gand restrictiv. As dori ca acest elogiu adus satului romanesc sa nu fie inteles ca un indemn la atasare definitiva la folclor si ca indrumare neconditionata spre rosturi satesti. Cultura majora nu repeta cultura minora, ci o sublimeaza, nu o maresta in chip mecanic si virtuos, ci o monumentalizeaza potrivit unor vii forme, accente, atitudini si orizonturi launtrice. O cultura majora nu se starneste prin imitarea programatica a culturii minore. Nu prin imitarea cu orice pret a creatiilor populare vom face saltul de atatea ori incercat intr-o cultura majora. Apropiindu-ne de cultura populara trebuie sa ne insufletim mai mult de elanul ei stilistic interior, viu si activ, decat de intruchipari ca atare.

Nu cultura minora da nastere culturii majore, ci amandoua sunt produse de una si aceeaasi matrice stilistica. Sa iubim si sa admiram cultura populara, dar mai presus de toate sa luam contactul, daca se poate, cu centrul ei generator, binecuvantat si rodnic ca stratul mumelor" (s.n.).

Am mentionat aceste idei ale lui Lucian Blaga fiindca ele fac parte din conceptia scriitorului despre creatie, despre viata, multe poezii fiind dedicate spatiului satului romanesc.

Adaugam la aceasta si alte lucrari esentiale pentru intelegerea ideilor sale estetice si anume: Filosofia stilului, Fetele unui veac, Ferestre colorate, Cultura si constiinta, Fenomenul originar, Pietre pentru templul meu.

Creatia filosofica a lui Lucian Blaga se grupeaza in: Trilogia cunoasterii (1943), Trilogia culturii (1944), Trilogia valorilor (1946). A patra, Trilogia cosmologica, a ramas in stadiu de proiect.

Sintetizam ideile filosofice ale lui Lucian Blaga pe doua concepte originale: cunoasterea paradisiaca este cunoasterea logica, rationala, care, revarsandu-se asupra obiectului cunoasterii, nul depaseste, vrea sa lumineze misterul reducandu-l; cunoasterea luciferica are ca scop nu lamurirea misterului, ci potentarea, sporirea lui. Cunoasterea paradisiaca este proprie stiintelor exacte, cunoasterea luciferica este proprie literaturii.

Defineste stilul ca un ansamblu de trasaturi determinate de factori ce actioneaza inconstient asupra comunitatilor umane, printre acestea numarandu-se orizontul spatial si temporal. Aceasta presupune o viziune colectiva asupra spatiului si timpului, o anumita atitudine sau nazuinta formativa. in acest context, Lucian Blaga studiaza specificul culturii romane, identificandu-l drept "spatiu mioritic". In Trilogia culturii, Blaga defineste "spatiul mioritic" ca o succesiune de deal si vale, asa cum reiese din primele versuri ale Mioritei: "Pe-un picior de plai,/ Pe-o gura de rai", In

principal doina evoca acest spatiu: "...orizontul inalt, ritmic si indefinit ondulat alcatuit din deal si vale", exprimand "melancolia nici prea grea, nici prea usoara, a unui suflet care suie si coboara, pe un plan ondulat indefinit, tot mai departe, iarasi si iarasi, sau dorul unui suflet care vrea sa treaca dealul ca obstacol, dealul ca obstacolul sortii si care totdeauna va mai avea de trecut inca un deal si inca un deal, sau duiosia unui suflet, care circula sub zodiile unui destin ce-si are suisul si coborasul, inaltarea si cufundarile de nivel, in ritm repetat, monoton si fara sfarsit"

In Trilogia valorilor, Blaga defineste doua tipuri de metafore: metafora plasticizanta care da concretete fapte lor, fara a imbogati continutul, si metafora revelatorie, care cauta sa releveze un mister esential si care este propriu creatiei lui Lucian Blaga.